

5 верасня ў Дзень бібліятэкі Нацыянальнай бібліятэка Беларусі адзначыць сваё 90-годдзе. Да юбілейнага дня застаецца яшчэ цэлы тыдзень, а яркія падзеі, так ці інакш ахутаныя слаўнай гадавінай, ужо ідуць поўным ходам. Некалькі тыдняў назад супрацоўнікі НББ прэзентавалі ўнікальнае факсімільнае выданне самага ранняга беларускага буквара з усіх, якія захаваліся ў нашай краіне, — Віленскага “Буквара” 1767 года, перавыдадзенага ў камплекце з гісторыка-культурным нарысам на беларускай, рускай і англійскай мовах. Літаральна ўчора завяршыў сваю работу трохдзённы міжнародны кангрэс “Нацыянальная бібліятэка як феномен культуры”, арганізатарамі якога выступілі, акрамя самой НББ, Міністэрства культуры Беларусі, Арганізацыя Аб’яднаных Нацый па пытаннях адукацыі, навукі і культуры (ЮНЕСКА), некамерцыйнае партнёрства “Бібліятэчная асамблея Еўразіі”, Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік “Нясвіж”. І надоечы калектыў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі з 90-годдзем установы павіншаваў прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка.

НББ: адна з лепшых у свеце

У першы дзень работы міжнароднага кангрэса “Нацыянальная бібліятэка як феномен культуры” 5 верасня на яго ўдзельнікаў абрынуўся цэлы дождж віншаванняў ад высокапастаўленых асоб у сувязі з правядзеннем форуму і 90-годдзем беларускай “нацыяналкі”. З прывітальным словам да ўдзельнікаў звярнуўся намеснік генеральнага дырэктара ЮНЕСКА па пытаннях камунікацыі і інфармацыі Яніс Карклінш. Свае віншаванні даслалі міністр інфармацыі Рэспублікі Беларусь Алег Праляскоўскі, міністр адукацыі Рэспублікі Беларусь Сяргей Маскевіч, старшыня Прэзідыума Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Анатоль Русецкі і інш.

Адкрываючы першае пленарнае пасяджэнне кангрэса, міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка зазначыў: “Сімвалічна, што 90-годдзе Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі адзначаецца ў 2012 годзе, які абвешчаны ў нашай краіне годам кнігі. Менавіта кніга і асвета калісьці сталі асновай для развіцця бібліятэк, якія на працягу стагоддзяў з’яўляліся неад’емнай часткай нацыянальнай культуры. Пачынаючы з заснавання ў 1066 годзе бібліятэкі Полацкага Сафійскага сабора, бібліятэкі беларускай зямлі на працягу ўжо амаль 10 стагоддзяў служача ў справе асветы беларускага народа, развіццю роднай мовы, умацаванню нацыянальнай культуры, павышэнню культурнага і навуковага патэнцыялу нацыі, атрыманню ведаў аб развіцці свету. Бібліятэкі здзяйсняюць інфармацыйнае забеспячэнне сучаснага грамадства, ствараюць адзіную культурна-інфармацыйную прастору краіны. Прызнаючы вялікую ступень уплыву бібліятэк на развіццё ўсіх сфер грамадскага жыцця і адчуваючы сацыяльна-эканамічны эффект ад іх дзейнасці, беларуская дзяржава ажыццяўляе і будзе ажыццяўляць паслядоўную і мэтанакіраваную палітыку па развіцці бібліятэчнай справы. Нацыянальныя бібліятэкі ва ўсім свеце выконваюць асаблівую місію. Таму іх падтрымцы ўдзяляецца асаблівая ўвага з боку дзяржавы. Сённяшні кангрэс, прысвечаны Нацыянальнай бібліятэцы як асабліваму нацыянальнаму інстытуту, яшчэ раз канцэнтруе нашу ўвагу на грамадскай значнасці Нацыянальнай бібліятэкі, яе выключнай ролі ў захаванні і развіцці культуры”.

Па словах міністра, гісторыя Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, створанай у самым пачатку 20-х гадоў XX стагоддзя, цесна звязана з гісторыяй усёй краіны. Шлях, які прайшла бібліятэка, — гэта ўзор самаадданага і шчырага служэння беларускаму народу, ідэалам дабра і гуманізму. Яе роля ў назапашванні і развіцці ўнікальных інфармацыйных рэсурсаў краіны надзвычай важная.

Павел Латушка нагадаў прысутным, што бібліятэка ашчадна захоўвае каштоўныя калекцыі ру-

капісаў і старадрукаў з вядомых усходнеславянскіх друкарань. Жамчужына калекцыі НББ — адзіны ў Беларусі збор кніг беларускага першадрукара Францыска Скарыны (10 выданняў Бібліі). У бібліятэцы захоўваюцца прыжыццёвыя выданні твораў класікаў беларускай літаратуры — Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча, Францішка Багушэвіча, Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, Уладзіміра Караткевіча, Васіля Быкава і многіх іншых. Сёння Нацыянальная бібліятэка Беларусі ўяўляе сабой новы тып сучаснай бібліятэкі, знаходзіцца ў шэрагу лепшых бібліятэк свету, з’яўляецца адным з сімвалаў беларускай дзяржаўнасці, візітнай карткай нашай сталіцы. Бібліятэка выкарыстоўвае прагрэсіўныя метады работы з электроннымі носьбітамі інфармацыі, паспяхова апрабоўвае інавацыйныя формы бібліятэчнага абслугоўвання, аператыўна і якасна задавальняе інфармацыйныя запатрыбы карыстальнікаў у інтарэсах айчыннай навукі, эканомікі, культурнай і духоўнай сфер.

Міжнародны кангрэс: прадстаўнічы, шматлюдны, шматтэмны

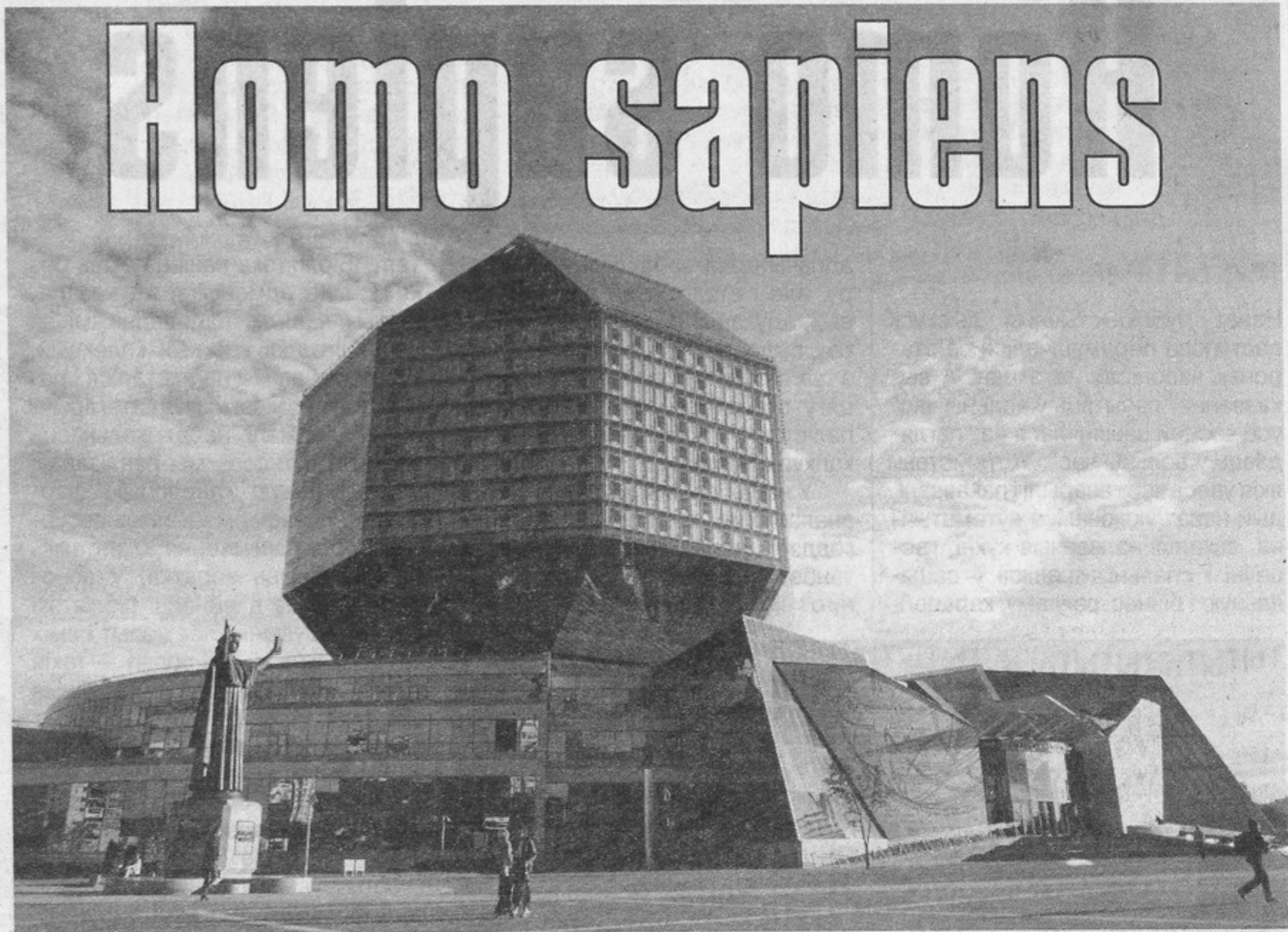
Трэба заўважыць, што яркім сведчаннем аўтарытэтных нашай галоўнай кніжнай скарбніцы як на нацыянальным, так

Уладзімір Кожух. “Да Лауры. Вольга”, палатно, алей. 2008.

і на міжнародным узроўнях стаў ужо сам па сабе надзвычай аўтарытэты склад удзельнікаў кангрэса “Нацыянальная бібліятэка як феномен культуры” — больш за 400 спецыялістаў у галіне бібліятэчнай справы і інфармацыйных тэхналогій з 30 краін свету. Акрамя вышэйзгаданага намесніка генеральнага дырэктара ЮНЕСКА па пытаннях камунікацыі і інфармацыі Яніса Карклінша, сваім гонарам прыняць удзел у форуме палічылі такія вядомыя ў міжнароднай бібліятэчнай супольнасці асобы, як генеральны дырэктар Расійскай дзяржаўнай бібліятэкі, прэзідэнт некамерцыйнага партнёрства “Бібліятэчная асамблея Еўразіі” Аляксандр Віслы, прэзідэнт Міжрэгіянальнага цэнтра бібліятэчнага супрацоўніцтва, старшыня Міжуродавага савета і Расійс-

Бібліятэка будзе існаваць да таго часу, пакуль будзе існаваць Homo sapiens

кага камітэта праграмы ЮНЕСКА “Інфармацыя для ўсіх” Яўген Кузьмін, генеральны дырэктар Расійскай нацыянальнай бібліятэкі Антон Ліхаманаў, генеральны дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Рэспублікі Казахстан Гуліса Балабекава, генеральны дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Латвіі Андрыс Вілкс, генеральны дырэктар Нацыянальнай парламенцкай бібліятэкі Украіны Тамара Вылягжанина, дырэктар Азербайджанскай нацыянальнай бібліятэкі імя М.Ф.Ахундава Керым Тахіраў, прэзідэнт аддзялення “Бібліятэказнаўства” Міжнароднай акадэміі інфарматызацыі пры ААН Юрый Сталяроў і многія іншыя.

Адпаведнай па ўзроўні была і праграма форуму — надзвычай насычаная і старанна прадуманая. Па сутнасці, з першага дня работы кангрэса ў ім вылучыліся адразу некалькі эпіцэнтраў: пленарныя пасяджэнні з грунтоўнымі дакладамі на актуальныя ўніверсальныя тэмы з жыцця бібліятэк (вытокі сусветнай кніжнай культуры, роля і месца бібліятэк у інфармацыйным грамадстве, формы і кірункі ўзаемадзеяння нацыянальных бібліятэк, іх каштоўны ўклад у захаванне культурнай спадчыны і г.д.), рэгіянальныя кансультацыі ЮНЕСКА па пытаннях адкрытага доступу да навуковай інфармацыі і даследаванняў, спецыяльныя сесіі і секцыйныя пасяджэнні са спецыфічнай праблематыкай. Акрамя таго, у рамках форуму прайшлі VIII Міжнародныя кнігазнаўчыя чытанні, міжнародны круглы стол “Захаванне гістарычнай кніжнай калекцыі Беларусі”. Крыху асобна ў гэтым шэрагу значыўся круглы стол, прысвечаны першаму дырэктару Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Іосіфу Бенцыянавічу Сіманоўскаму.

І ўжо з самага пачатку работы міжнароднага кангрэса стала відавочна, што юбілей моцць быць нагодай не толькі для святочных слоў, але і для глыбокай аналітыкі, вострых дыскусій, “корпаняў” саміх юбіляраў у сваёй жа

няпростай гісторыі і няпростых сутыкненнях з выклікамі часу... Сур’ёзны тон усяму “наратыву” форуму задаў сваім — першым на першым пленарным пасяджэнні — выступленнем дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі.

Канкурэнцыя ўнутры аднаго віду

Зрэшты, пачаў Раман Сцяпанавіч здалёк, а менавіта з таго, што этымалогія слоў “кніга” і “бібліятэка”, па сутнасці, з’яўляецца агульнай і ўзыходзіць да старажытнагрэчаскага “біблія”. На працягу стагоддзяў менавіта Біблія, Кніга кніг, у выглядзе свяшчэнных скруткаў і рукапісных копіяў з’яўлялася сінонімам і кнігі, і бібліятэкі. Духоўны змест Свяшчэннага пісання быў асновай зместу большасці кніг, а гэтыя кнігі ў сваю чаргу — асновай фондаў еўрапейскіх бібліятэк.

Больш чым праз тысячагоддзе пасля ўзнікнення кнігі і сфарміра-

тварыўшы яе ў тавар штодзённага ўжытку, але і яе змест, зрабіўшы кнігу свецкай.

Між іншым кнігадрукаванне першапачаткова было прыбыткавай справай. Невыпадкава “залатых спраў” майстар Гутэнберг вырашыў, гаворачы сучаснай мовай, пашырыць свой бізнес і вытрываў на гэтым шляху нямала судовых іскаў. Наш друкар з Полацка Францыск Скарына, прадаўжальнік справы Гутэнберга на ўсходнеславянскіх землях, таксама нямала нацяпеўся ад тых, чыю манаполію ён разбурыў.

Сацыяльная прагрэсіўнасць вынаходніцтва друкаванай кнігі дазволіла ёй вельмі хутка заваяваць свет. Так, ужо да канца XV стагоддзя ў Еўропе было надрукавана каля 40 тысяч кніг агульным тыражом больш за 10 мільёнаў экзэмпляраў. З кожным стагоддзем асартымент кніжнай прадукцыі, змест і форма друкаванай кнігі ўдасканальваліся, і адначасова больш жорсткай становілася канкурэнцыя, барацьба за рынкі яе збыту. Але прасоўванне кнігі на рынак у той час заўсёды было неад’емным ад высякародных сацыяльных мэт — развіцця асветы, адукацыі, навукі, культуры, урэшце, дасягнення сацыяльнага дабрабыту і росквіту грамадства. А таму калі пэўная барацьба і ішла, то, кажучы мовай экалагаў, унутры віду — паміж яго асобнымі прадстаўнікамі (кнігавыдаўцамі, кнігапрадаўцамі, кнігараспаўсюджвальнікамі і г.д.). На працягу стагоддзяў друкаваная кніга манапольна валодала правам на распаўсюджванне інфармацыі і ведаў. І цалкам заканамерна, што фонды бібліятэк усіх краін былі запойнены творами друку, а бібліятэка як у абыяцеля, так і ў спецыяліста асацыяравалася ні з чым іншым, як са зборам кніг.

У XX стагоддзі сітуацыя значна змянілася. Паўуленне радыё і тэлебачання, фота-, кіна- і аўдыядакументаў па-свойму перайначыла свет. Людзі сталі ўсё часцей і часцей даведвацца пра навіны не з газет, а па радыё і тэлебачанні.

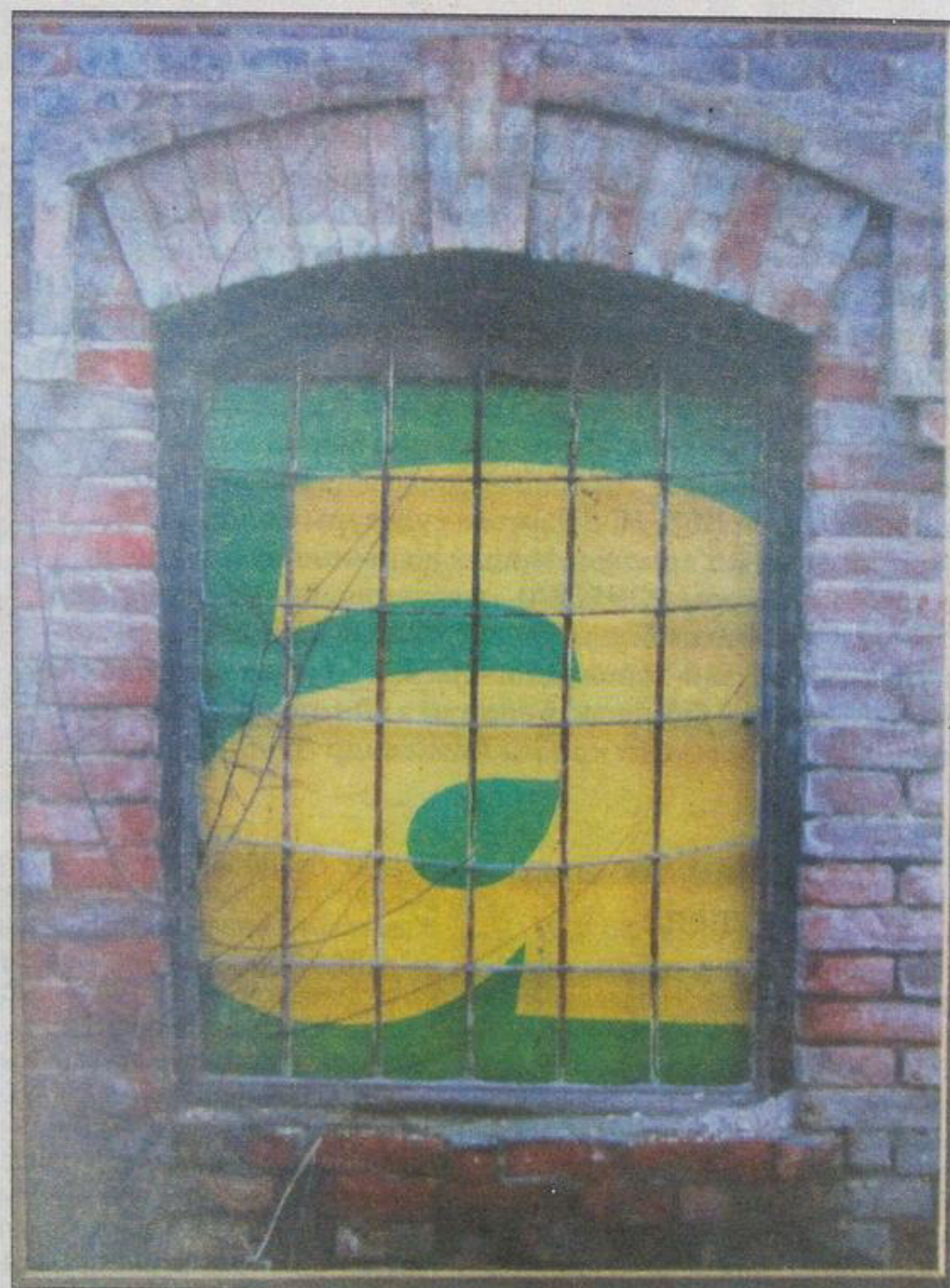

Віктар Шылко. “Знак суму”, палатно, акрыл. 2010.

ванай на яе аснове рукапіснай кніжнай культуры немец Іаган Гутэнберг прыдумаў сваю наборную форму і змяніў тым самым усю чалавечую цывілізацыю. Прычым вынаходніцтва кнігадрукавання змяніла не толькі форму кнігі, зрабіўшы яе масавай з’явай і пераў-

Бібліятэка будзе існаваць да таго часу, пакуль будзе існаваць Homo sapiens

Аляксандр Зазуля. "Акно", фота. 2006.

« « « 21 стар.

Нават публіцыстычныя дыскусіі паступова перамяшчаліся са старонак часопісаў на экран. А выказванне "пачытаць у вольны час" усё часцей замянялася на "паглядзець у вольны час". Устройства, якія ўвесь час гаварылі і паказвалі, ды і нават уключаліся аўтаматычна, захапілі чалавечыя кухні, гасцёўні і спальні, праніклі ў сацыяльную і бізнес-рэкламу, карацей,

адпачынкава-забаўляльную сферу, але і сталі базай для навуковых, адукацыйных і бізнес-працэсаў, выцясняючы друкаваную кнігу з тых сегментаў рынку, дзе на працягу стагоддзяў яна была манопалістам і, у прынцыпе, ні з чым не канкурыравала.

У нашы дні мы жывём у эпоху, аналагічную з першым дзесяцігоддзем пасля вынаходніцтва Гутэнберга. З аднаго боку, друкаваную кнігу ўсе ганяць, але жыць без

талт "Бібліятэка павінна быць без кніг!" і не адмовіліся ад назапашаных нашымі папярэднікамі за дзесяцігоддзі кніжных калекцый. У той жа час мы не засталіся і разам з артадоксамі, якія катэгарычна сцвярджалі недатыкальнасць кнігі. Па сутнасці, мы рэалізавалі цалкам новую канцэпцыю фарміравання інфармацыйных рэсурсаў і іх выкарыстання кліентамі". Калі гаварыць каратка, у аснове прынцыпу дзейнасці бібліятэкі ў новым будынку лёг попыт саміх карыстальнікаў. Які попыт — такія і павінны быць інфармацыйныя рэсурсы. Права на эксперымент азначала ў той жа час адказнасць за яго вынікі.

Не сакрэт, што наогул у перспектывы ўзвядзення новага будынка НББ было ў свой час нямала скептыкаў, маўляў, навошта будаваць бібліятэку, калі ёсць інтэрнэт? Тым не менш час абверг гэты тэзіс, і лепшы доказ таму — статыстыка. З 2004 года колькасць зарэгістраваных чытачоў вырасла ў 10 разоў. Сумарная колькасць наведванняў бібліятэкі (нават з улікам наведванняў у аддаленым рэжыме, калі чалавек фізічна не прыходзіць у бібліятэку, а атрымлівае інфармацыю дыстанцыйна) за пяць гадоў работы новага будынка павялічылася амаль у паўтара разу і складала 4 мільёны 342 тысячы.

Натуральна, памяншэнне колькасці фізічных наведванняў

практычна чвэрць сродкаў, якія выдзяляліся на камплектаванне НББ, была патрачана на доступ да сеткавых рэсурсаў, і, як паказала практыка, недарэмна. Колькасць зваротаў да такіх баз за апошніх пяць гадоў павялічылася практычна ў 5 разоў. Пры гэтым кошт аднаго звароту знізіўся на 91 працэнт — з 1,6 долара ў 2007 да 14 цэнтаў у 2011 годзе.

Акрамя таго, у НББ была распрацавана ўнікальная тэхналогія віртуальнай чытальнай залы. Сёння 46 арганізацый, ці паўмільёна патэнцыяльных карыстальнікаў, з'яўляюцца членамі гэтай сеткі. Нарэшце, з улікам запатрабаванасці электронных інфармацыйных рэсурсаў супрацоўнікі бібліятэкі яшчэ ў мінулым стагоддзі прыступілі да генерацыі ўласных інфармацыйных прадуктаў. На сёння створана каля 9 мільёнаў запісаў — надзвычай вялікі патэнцыял. Цяпер прырытэтная задача спецыялістаў з НББ — стварэнне прынцыпова новага інфармацыйнага рэсурсу, а менавіта Нацыянальнай электроннай бібліятэкі Беларусі. НЭБ, як яе скарачана называюць, павінна аб'яднаць усе інфармацыйныя рэсурсы, якія генеруюцца ў краіне, і зрабіць іх даступнымі для любога карыстальніка, хто мае ў іх патрэбу.

Дык ці мала работы сёння ў бібліятэкараў і бібліятэкаў? Раман Матульскі адзначае: "Аналіз сучасных тэндэнцый дазваляе зрабіць выснову пра тое, што кніга становіцца ўсё больш і больш элітнай, а для дасягнення сваіх мэт карыстальнікі ўсё часцей і часцей аддаюць перавагу звароту да электронных інфармацыйных рэсурсаў, бо тут свае перавагі: хуткасць і якасць пошуку ў агромністых масівах інфармацыі, магчымасць хуткай перапрацоўкі атрыманых матэрыялаў, адсутнасць фінансавых выдаткаў на перапісванне, капіраванне і інш. Разам з тым як не змянілася місія бібліятэкаў у сувязі з вынаходніцтвам Гутэнберга, так і не мяняецца сёння. Бібліятэкі працягваюць збіраць, захоўваць і забяспечваць доступ карыстальнікаў да сацыяльна значных дакументаў. Форма дакументаў за тысячагадовую гісторыю бібліятэкі мянялася неаднойчы. Але ніколі не была вызначальнай. Таму мы ўпэўненыя, глядзім у будучыню, развіваючыся разам з інавацыйнымі працэсамі. Думаць пра змену прафесіі, на

наш погляд, рана. Больш за тое, думаецца, бібліятэка будзе існаваць вечно. Ва ўсякім разе да таго часу, пакуль будзе існаваць Homo sapiens — чалавек разумны".

Мультипраект як тэкст

Вечарам у другі дзень работы міжнароднага кангрэса на ўсіх выставачных плошчах галерэйнага комплексу НББ пачаў працаваць фундаментальны мультипраект "Бібліятэка". Гэта культурна-асветніцкая выстава "Гісторыя пісьменства" і "Кніга ў выяўленчым мастацтве" (галерэя "Ракурс"), кніжна-ілюстрацыйная выстава "Храмы часу, памяці, думкі" (кальцавы калідор на другім паверсе), мастацкая выстава "Слова" (галерэя "Лабірынт"), выстава каліграфіі (мабільная галерэя), сумесны з Беларускім дзяржаўным архівам кінафотафонадакументаў фотапраект "Нацыянальная бібліятэка Беларусі ў абсягах часу" і сумесная з Гісторыка-культурным музеем-запаведнікам "Заслаўе" выстава "Сучасная арт-кніга" (галерэя "Атрыум"). Размешчаныя на гэтых старонках ілюстрацыі — якраз адтуль, з мультипраекта "Бібліятэка". Выступаючы на яго адкрыцці і разважаючы над яго сутнасцю, загадчык аддзела галерэйна-выставачнай дзейнасці НББ Фёдар Ястраб невыпадкова згадаў вядомую постмадэрнісцкую формулу пра тое, што ўвесь свет ёсць тэкст, маўляў, любая рэч, любы артэфакт у свеце нясе пэўную інфармацыю, з'яўляецца нейкім знакам і пасылае знак. Мультипраект "Бібліятэка", які аб'яднаў у сабе вельмі розныя асобныя праекты ад строгіх кніжных да разняволеных мастацкіх, тым не менш, таксама ўяўляецца як пэўны адзіны тэкст. Тэкст, прысвечаны бібліятэцы не проста як культурна-інфармацыйнаму цэнтру, а як сусвету, лабірынту, па якім можна блукаць бясконца, шукаючы адвечныя ісціны...

Мікола ЧЭМЕР.
gilevitch@ng-press.by
Фота аўтара.

P.S. Калі вярстаўся гэты нумар, міжнародны кангрэс "Нацыянальная бібліятэка як феномен культуры" яшчэ працягваў сваю работу. Пра некаторыя цікавыя моманты, агучаныя на форуме, у прыватнасці тыя, якія маюць непасрэднае дачыненне да сістэмы адукацыі, мы раскажам у адным з найбліжэйшых нумароў газеты.

Сяргей Варкін. "Эра", палатно, алей. 2012.

сталі звычайнай справай у штодзённым жыцці. Кніга вымушана была саступіць, але нязначна.

Адаўшы радыё і тэлебачанню часткова рэпарцёрска-публіцыстычны і адпачынкавы сегменты рынку, кніга ўсё ж па-ранейшаму дамінавала ў навуковай і адукацыйнай сферах, прававым і эканамічным сектарах, гэта значыць, у асноўных галінах чалавечага жыцця, а таму па-ранейшаму складала аснову і бібліятэчных фондаў. Невыпадкова ўсе модныя ўжо ў 60-х і 70-х гадах мінулага стагоддзя тэорыі пра смерць кнігі і крах бібліятэк, не вытрымаўшы крытыкі, самі з крахам праваліліся.

Сённяшняя эпоха як люстэрка першых дзесяцігоддзяў пасля вынаходніцтва Гутэнберга

Працэсы вытворчасці і распаўсюджвання друкаванай кнігі, у тым ліку сродкамі бібліятэк, прынцыпова закранулі іншыя працэсы — тыя, якія атрымалі назву "інфарматызацыя". Узнікнуўшы ў ваенных ведамствах, вылічальна тэхніка і камп'ютарныя тэхналогіі вельмі хутка праніклі ва ўсе сферы дзейнасці чалавека, зрабіўшы збор, апрацоўку, захоўванне і распаўсюджванне інфармацыі без іх выкарыстання ў сучасным свеце практычна немагчымымі. Сёння, напрыклад, складана ўявіць сабе не тое што студэнта ўніверсітэта, але нават і школьніка, які атрымліваў бы адукацыю без дапамогі электронных рэсурсаў. Або паспяховага юрыста ці менеджара, які б вырашалі свае гучныя справы ў судзе без дапамогі электронных памочнікаў. Электронныя рэсурсы ўварваліся не толькі ў

яе ўжо не могуць і друкуюць вялізнымі тыражамі. А з другога боку, і камп'ютары, і электронныя выданні, і інтэрнэт — гэта таксама кепска, але і іх масавымі тыражамі вырабляюць, набываюць і выкарыстоўваюць, у тым ліку і тыя, хто іх ганіць.

І ўсё ж тыражы кніг падаюць. Кнігавыдаўцы і кнігапрадаўцы крычаць пра крах кнігі і ў канчатковым выніку крах цывілізацыі. А ўжо пра крах бібліятэк тут і гаварыць няма чаго: закрыць пакуль не позна і не траціць грошай на іх утрыманне! "Ці так ужо дрэнна сёння ўсё ў нас, бібліятэкараў? І ці не час нам усім у масавым парадку шукаць новую работу?" — задаў балючыя пытанні Раман Матульскі і тут жа пачаў адказваць на іх, прыводзячы самую разнастайную статыстыку з сучаснага жыцця самой Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

Які попыт, такія павінны быць і рэсурсы

Па словах дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, увядзенне новага будынка кніжнай скарбніцы дазволіла паглядзець на праблему, так бы мовіць, з чыстага аркуша, не падстройваць ужо існуючую бібліятэку пад новыя тэхналогіі, а праектаваць і ўпісваць у рэальнасць новы будынак у адпаведнасці з патрабаваннямі і дасягненнямі часу. "Жадаючы захаваць пераемнасць нашай дзейнасці, якая з'яўляецца сутнасцю нашай прафесіі, мы ў адрозненне ад крайніх бібліятэчных рэфарматараў не выступалі з суперпрагрэсіўнымі ідэямі і лозунгамі нахш-

Зоя Луцэвіч. "Няма часу на каханне", змяшаная тэхніка. 2010.

пацягнула за сабой і памяншэнне колькасці выдадзеных дакументаў. 2008 год у гэтым сэнсе стаў пераломным, калі дакументаў пачалі выдаваць на рукі ўсё менш і менш — у сярэднім на 5 працэнтаў у год. У той жа час колькасць зваротаў да электронных рэсурсаў на сёння ўзрастае больш чым у 10 разоў у параўнанні з 2007 годам.

Што тычыцца доступу да інтэрнэту, то ў гэтым сэнсе ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі створаны практычна неабмежаваныя магчымасці. Разам з тым узрос попыт карыстальнікаў на аўтарытэтную правераную інфармацыю, асабліва ў галінах эканомікі і бізнесу, навукі і адукацыі. У рамках рэалізацыі гэтага запыту значна пашырыўся спектр доступу да сур'ёзных замежных баз даных. Па выніках мінулага года